

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, *Μετὰ τὰ φυσικά*, Α2, 982b12-28

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἴτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντός γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἵπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερόν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὥς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἐτέραν, ἀλλ' ὥπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὥς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Κατά τον Αριστοτέλη ο άνθρωπος στην αρχή θεώρησε άξια θαυμασμού ζητήματα, όπως αυτό της δημιουργίας του σύμπαντος.
2. Όποιος ασχολείται με τη φιλοσοφία, αγαπά και τους μύθους.
3. Η ικανοποίηση των βασικών αναγκών της καθημερινότητας αποτελεί προϋπόθεση για τη στροφή του ανθρώπου στη φιλοσοφική δραστηριότητα.

β. «*καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες*»: Ποια είναι τα πιο σημαντικά πράγματα για τα οποία άρχισαν να προβληματίζονται οι άνθρωποι; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Γιατί κατά τον Αριστοτέλη αυτός που αγαπά τους μύθους είναι κατά κάποιον τρόπο και φιλόσοφος; Ποια ήταν η άποψη του Πλάτωνα για το ίδιο θέμα;

Μονάδες 10

B2.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θεόφιλος Βέικος, Εισαγωγή στις φιλοσοφικές σπουδές

Στο βιβλίο αυτό του Θεόφιλου Βέικου συζητούνται μερικά πρακτικά προβλήματα γύρω από τις φιλοσοφικές σπουδές π.χ. σε τι χρησιμεύει η φιλοσοφία και ποιες ικανότητες αναπτύσσει εκείνος/η που τη σπουδάζει.

Εκείνοι που μελετούν φιλοσοφία, σπουδάζουν ή καταγίνονται με φιλοσοφική έρευνα είναι σε θέση να αναπτύξουν μερικές πολύ χρήσιμες ικανότητες: να λύνουν προβλήματα, να οργανώνουν λογικά τις σκέψεις τους, να διατυπώνουν έγκυρα και, καμιά φορά, ακαταμάχητα επιχειρήματα, να επικοινωνούν με τους άλλους με λόγο συγκροτημένο, εύλογο, τεκμηριωμένο, να αναλύουν κριτικά και να ξεδιαλύνουν τις βασικές ιδέες που είναι τρέχουσες στην καθημερινή ζωή, να αξιολογούν με τρόπο κριτικό την πορεία της συλλογικής ανθρώπινης ζωής και να συμβάλλουν στη διαδικασία αλλαγής της.

Αφού μελετήσετε το παραπάνω κείμενο, σε ποιο βαθμό θα αποδεχόταν ή θα απέρριπτε ο Αριστοτέλης τις ωφέλειες που κατά τον Θ. Βέικο προκύπτουν από την ενασχόληση με τη φιλοσοφία; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές και στα δύο κείμενα.

Μονάδες 10

B3. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Με τη μαιευτική μέθοδο ο Σωκράτης	α. παραθέτει εξ αρχής κάποια θεωρία την οποία προσπαθεί να αποδείξει.
	β. επιδιώκει να εξαγάγει τη σωκρατική άποψη από τον αντίπαλο.
	γ. αναιρεί σταδιακά τις θέσεις του συνομιλητή και επιδιώκει να εξαγάγει ένα νέο συμπέρασμα.
2. Ένα από τα δύο θέματα του διαλόγου Πρωταγόρας είναι	α. η φύση της αρετής.
	β. η σημασία της διαλεκτικής.
	γ. η δημιουργία του ανθρώπου.
	α. από τον Ησίοδο και τον Αισχύλο.

3. Ο μύθος του Πρωταγόρα αντλεί έμπνευση	β. από τον Όμηρο και τον Ησίοδο.
	γ. από τον Όμηρο και τον Αισχύλο.
4. Στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του Αριστοτέλη συνέβαλε	α. η επαφή με τον Πλάτωνα από την πρώτη στιγμή που ο Αριστοτέλης έφτασε στην Ακαδημία.
	β. η συνάντησή του στην Ακαδημία με σημαντικούς λόγιους της εποχής.
	γ. η αριστοκρατική του καταγωγή.
5. Σύμφωνα με τα Πολιτικά του Αριστοτέλη η πόλις-κράτος είναι ένα όλον	α. με όμοια μέρη.
	β. με αποκλειστικό στόχο τον πλούτο.
	γ. αποτελούμενο από κυβερνώντες και κυβερνώμενους.

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **χειροτονία, απαθής, γνήσιος, επίγνωση, προφήτης.**

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Άριστοτέλης, *Μετὰ τὰ φυσικά*, Α2, 982b12-28

A1.

α.

1-Λ: *ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες*

2-Σ: *ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν·*

3-Σ: *σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων... ἡ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι.*

β. Τα πιο σημαντικά πράγματα για τα οποία άρχισαν να προβληματίζονται οι άνθρωποι είναι π.χ. τα φαινόμενα της σελήνης και του ήλιου, για τα άστρα και για τη γέννηση του σύμπαντος.

B1. Αξιοπρόσεκτη είναι, πράγματι, η παρενθετική ενισχυτική διατύπωση (*διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων*), αφού με τα αξιοθαύμαστα, τα αξιοπερίεργα ασχολείται τόσο ο μύθος όσο και η φιλοσοφία. Ο μύθος έχει ως πρώτη πηγή τις αναγκαίες αντιδράσεις της ανθρώπινης συνείδησης μπροστά στο άγνωστο, το οποίο προσπαθεί να κατανοήσει και μέσα στο οποίο θέλει να ενεργήσει, αφού αλλιώς δεν μπορεί να ολοκληρωθεί η ύπαρξή της. Άλλωστε ο μύθος είχε τη δική του φιλοσοφική αξία και δεν έπαψε ποτέ να είναι πολύτιμο εργαλείο σκέψης. Ο Αριστοτέλης στο συγκεκριμένο σημείο έχει προφανώς κατά νου τόσο τους αρχαίους μυθογράφους, όσο και τον Πλάτωνα που αξιοποιεί τον μύθο ως εργαλείο φιλοσοφικής ανάλυσης π.χ. μύθος του Σπηλαίου. Είναι γνωστό, άλλωστε, ότι ο Πλάτων χρησιμοποιεί τον μύθο για να αποτολμήσει πέρα από τον λόγο, να υποστηρίξει τα θεωρητικώς αναπόδεικτα. Θα μπορούσαμε, τέλος, να ισχυριστούμε ότι στο σημείο αυτό υπόκειται ένα βαθύτερο ερμηνευτικό σχήμα για την πορεία της ανθρωπότητας προς τη γνώση: από τον μύθο στον λόγο. [165 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θεόφιλος Βέικος, *Εισαγωγή στις φιλοσοφικές σπουδές*

Στο κείμενο του Βέικου παρουσιάζεται η κατάκτηση ενός συνόλου ικανοτήτων που προκύπτουν για αυτόν/ήν που ασχολείται με τη φιλοσοφία: επίλυση προβλημάτων, λογική οργάνωση της σκέψης, διατύπωση έγκυρης επιχειρηματολογίας, κριτική ανάλυση κ.λπ. Αν και φαινομενικά μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι παρουσιάζεται διάσταση απόψεων με το κείμενο του Αριστοτέλη, εντούτοις τα δύο κείμενα στην ουσία συνομιλούν. Αφενός η αναφορά στο κείμενο του Βέικου σε πλήθος διανοητικών ικανοτήτων, όπως αυτές που προαναφέρθηκαν συμπλέει τόσο με τον θαυμασμό και την έκπληξη όσο και με την προσπάθεια του ανθρώπινου νου να υπερβεί την άγνοια που διατυπώνονται στο κείμενο του Αριστοτέλη. Άλλωστε, η απορία γίνεται αφετηρία της φιλοσοφικής αναζήτησης, καθώς ο Αριστοτέλης θεωρεί πως η «απορητική μέθοδος» είναι η αρχική και η θεμελιώδης

φιλοσοφική μέθοδος με έκθεση αποριών, διατύπωση αντίθετων λύσεων, εξέταση των συνεπειών, λογικά δηλαδή εργαλεία άμεσα συνδεδεμένα με τις ικανότητες που αναφέρονται στο κείμενο του Βέικου. Αφετέρου το σύνολο αυτών των ικανοτήτων προκύπτει ως αβίαστο αποτέλεσμα της φιλοσοφικής δραστηριότητας και όχι ως αυτοσκοπός. [159 λέξεις]

B3. 1-β, 2-α, 3-α, 4-β, 5-γ

B4. *πρόχειρα, παθημάτων, γενέσεως, ἄγνοιαν, ἀγνοεῖν, φαμέν*